

EŻAMIJIET ANNWALI TA' L-ISKOLA SEKONDARJA 2004

Taqsimata ta' l-Assessjar Edukattiv – Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni

Form 2

STORJA

Hin: Siegha u Nofs

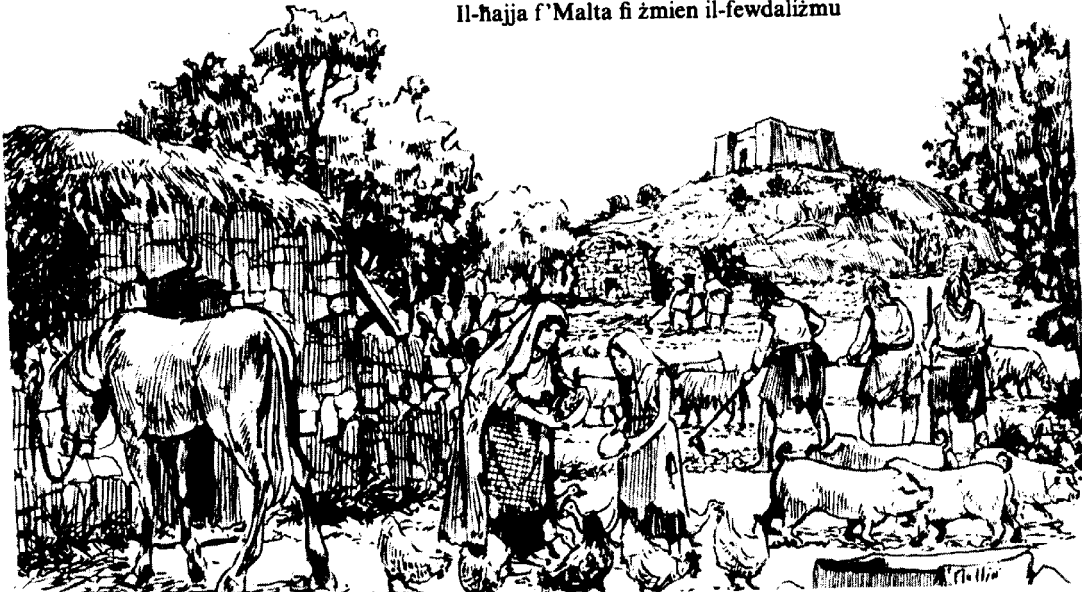
Isem: _____

Klassi: _____

L-Ewwel Taqsimata: **Studju dwar l-Istorja**

A: Hares lejn l-istampa imbagħad wieġeb:

Il-hajja f' Malta fi żmien il-fewdalizmu

1. Liema minn dawn id-dati tagħti lil din l-istampa?
(a) 2004 W.K. (b) 1200 W.K. (c) 1500 Q.K. (1)
2. Semmi **differenza** waħda bejn din l-istampa u dak li tara llum fejn toqghod int. (1)
3. Pogġi dawn li ġejjin wara xulxin skond kif ġraw fl-istorja ta' Malta. Ikteb numru fil-kaxxi li ssib fuq il-lemin: (5 marki)

In-Normanni jirbħu Sqallija u Malta	
Il-Kavallieri jitkeċċew minn Rodi u wara 7 snin jingħataw Malta	
Il-flotta Araġoniża tirbaħ lil dik Anguvinata fil-Port ta' Malta	
l-Assedju l-Kbir	
Il-Maltin ikeċċu lil Gonsalvo Monroy minn Malta	

4. Liema minn dawn li ġejjin kienu jezistu dak iż-żmien ta' l-istampa?
Immarka 5 tajbin kif tista' tara fl-eżempju: (5 marki)

a	Xwieni magħmula mill-injam	x
b	Kompjuter	
c	Karozzi lussużi	
d	Żwiemel għax-xogħol u għat-taqbid	
e	Ħamiem biex jibagħtu l-ittri bihom	
f	Armi bħal lanza u sejf	
g	Għodda magħmula mill-injam u l-ħadid	
h	Ajruplani għal vjaġġi fit-tul	
i	Djar mibnija bil-ġebel	

(total Taqsima 1 = 12-il marka)

It-tieni Taqsima: **Studju dwar l-isfond ġenerali ta' l-istorja ta' l-Ewropa**

B: Wieġeb billi taqta' sing (immarka dejjem żewġ kelmiet)

- Semmi **żewġ popli** li ħakmu fuq il-gżejjer Maltin:
NORMANNI AMERIKANI RUSSI ARAGONIŻI BRAŻILJANI
- Semmi **żewġ leġġendi** marbuta mal-miġja tal-Konti Ruġġieru f' Malta:
GHAJN KLIEB IL-MADONNA TAL-WIED MIĠRA L-FERĦA
WENZU U ROŻI IL-MADONNA TAČ-ČOQQA
- Semmi **żewġ postijiet** fejn nistgħu naraw il-**Haġra ta' Majmuna** jew **kopja** tagħha:
HAĠAR QIM MUŻEW tač-ČITTADELLA DAR RUMANA
GHAR DALAM TARXIEN TEMPLES
- Semmi **żewġ Sidien Fewdutarji** li mexxew il-Gżejjer Maltin:
MALATERRA ANTON DE CARDONA L'ISLE ADAM
LA VALETTE GONSALVO MONROY
- Żewġ ismijiet** marbuta mar-**Rinaxximent**:
LA SENGLE LEONARDO DA VINCI DRAGUT
MONROY DANTE ALIGHIERI
- Żewġ esploraturi** li għamlu vjaġġi u sabu **toroq** u **swieq** godda barra mill-Ewropa:
MARCO POLO MICHAELANGELO LEONARDO DA VINCI
SAN TUMAS KRISTOFRU KOLOMBU

(12-il marka)

C: Wieġeb billi taqta' sing:

1. Aragona illum hija parti (minn Spanja, mill-Italja, mir-Russja).
2. Il-Konti Ruġġieru rebaħ ukoll (Sqallija, it-Tunezija, il-Portugall)
3. Il-Konti Ruġġieru kellu segretarju li kiteb dwar ir-rebħiet li għamel. Dan kien jismu (Malaterra, Ruġġieru II, il-Qadi).
4. Fuq il-Ħaġra ta' Majmuna nsibu kitba (bil-Malti, bl-Għarbi, bl-Ispanjol).
5. Fl-Imperu Aragoniż, barra l-gżejjer Maltin wieħed kien isib ukoll (Kreta, Ċipru, Sqallija).
6. Il-kelma RINAXXIMENT tfisser (rebħa kbira, qawmien mill-ġdid, universita`).
7. Bil-vjaġġi lejn il-Lvant bdejna nġibu ħwawar fosthom bżar. Il-bżar kien jintuża (biex jippreserva l-ikel, għall-ġlied waqt il-gwerer, bħala medicina).
8. L-Amerika ħadet isimha minn (Kristofru Kolombu, Amerigo Vespucci, Magellan).

(8 marki)

D: Qabel billi tikteb numru fil-kaxxi l-vojt:

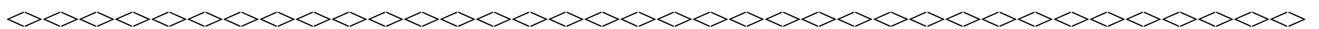
1	Konti Ruġġieru	Tfisser "Mulej Hniena"; b'dan l-għajjat l-ilsiera Nsara laqgħu lill-Konti Ruġġieru	
2	Tributarji	Biex temigra trid il-permess tas-sid tar-raba' li taħdem	
3	Kyrie Eleison	Ġie Malta u rebaħ lill-Għarab	
4	Fewdalizmu	iħallas il-ħaraġ lill-Konti fi Sqallija	

(4 marki)

E: Kif nafu li l-Konti Ruġġieru ma keċċiex lill-Għarab minn Malta?

(5 marki)

(total marki Taqsima 2 = 29 marka)

It-tielet Taqsima: **It-tmexxija politika ta' Malta fil-Medjuevu**

F: Wieġeb billi tikteb VERU jew FALZ:

1. Kelma oħra flok Komun kienet Kunsill Popolari. _____
2. Fil-MedjuEvu, l-Universita' kienet tikkonsisti fi grupp ta' ufficċjali li kienu jmexxu l-gzejjer Maltin. _____
3. L-Aragonizi damu hafna iktar mill-Anguvini jmexxu l-gzejjer Maltin. _____
4. L-Anguvini kienu Taljani. _____
5. Anton de Cardona kien sultan Sqalli li saltan fuq Malta. _____
6. Monroy xtara l-gzejjer maltin mingħand Cardona. _____
7. Il-Kunsill Popolari kien jiġi magħżul kull sena permezz ta' vot bil-miftuħ. _____
8. Biex tiehu sehem fl-attivitajiet tad-Dejma, ma riedx ikollok inqas minn 30 sena. _____
9. Il-Kavabuzz kien il-kaptan tal-biċċa tad-Dejma rekbin iż-żwiemel. _____
10. Fil-Medju Evu il-Kastell fil-ponta tal-Birgu kien magħruf bħala "Castello a Mare", jew il-Kastell ta' hdejn il-baħar. _____

(10 marki)

G: Qabel billi tikteb numru fil-kaxxi l-vojtja:

1	Tratte	Attakka l-gzejjer Maltin fl-1551	
2	Muniċipju	Jara li t-toroq speċjalment dawk ta' l-Imdina, jkunu ndaf	
3	Kaptan tal-Virga	Ftehim mas-sultan li bih il-Maltin kienu jixtru l-qamħ minn Sqallija bla ma jhallsu dazju	
4	Katapan	Bini fl-Imdina fejn kien jiltaqa' l-Komun	
5	Dejma	Attakka l-gzejjer maltin fl-1429 imma ma rebaħhomx	
6	Nafra	Suldati Maltin organizzati u mharrġin biex jiddefendu x-xtut kontra l-pirati	
7	Kajd Ridavan	Sinjal mogħti bin-nar biex juru li waslu l-pirati	
8	Dragut	Kien il-Flakem tal-gzejjer Maltin fi żmien l-Aragonizi	

(8 marki)

H: Irrakkonta l-ġrajja ta' Monroy fi ftit kliem. X'bidla taħseb li ġab għall-Maltin l-episodju ta' Monroy?:

(8 marki)

67

(it-3 Taqsima: total marki = 26 marka)

Ir-raba' Taqsima:

Il-bidu ta' l-Ordni tal-Kavallieri ta' San Ġwann u l-Assedju l-Kbir

I: IL-KRUĊJATI: Imla l-vojt bil-kliem mogħti:

Franza	ha sehem	Ġerusalemm	Lhudija
mid-dnubiet	mard	Musulmana	Kruċjata

Fis-sena 1095, il-Papa Urbanu II ħabbar li _____ kienet waqgħet f'idejn il-Musulmana. Il-Papa hegġeg biex l-Insara jmorru għall-gwerra u jerggħu jirbħu l-Belt Qaddisa ta' Ġerusalemm. Dawn il-gwerer baqgħu magħrufa bħala "IL-KRUĊJATI". _____ tfisser "il-gwerra tas-salib".

Ġerusalemm hija Belt Qaddisa u importanti għat-tliet religjonijiet kbar li jemmnu f'Alla wiehed. Dawn huma r-Religjon _____, ir-Religjon Nisranija u dik _____.

Bosta ordnijiet ta' Kavallieri twaqqfu biex imorru għall-Kruċjati. Il-Kavallieri kienu l-iktar gejjin minn _____ l-Italja u l-Ġermanja.

Matul l-Ewwel Kruċjata (1095-1097) bosta kavallieri mienu bil-għu, bil-għatx jew bil-_____. Pero' l-Insara xorta rnexxielhom jirbħu Ġerusalemm.

Min kien imur għall-kruċjati? Pellegrini biex jitolbu Ġerusalemm, dawk li jieħdu ħsieb iż-żwiemel, nisa u tfał ta' whud mill-Kavallieri. Kien hemm żewġ tipi ta' Kavallieri, dawk

rekbin iż-żwiemel u dawk li jmorru bil-mixi. Kavallieri bla skruplu ġie li marru għall-Kruċjati biex jisirqu u jsiru sinjuri. Pero' ħafna kienu jmorru biex "jitnaddfu _____" u hekk imorru l-ġenna. Hekk kienu jemmnu. Richard the Lion Heart kien general famuż Inġliż li _____ fil-Kruċjati.

(8 marki)

J: Il-mappa turi fejn kienu l-Kavallieri ta' San Ġwann qabel ġew Malta:

Wieġeb:

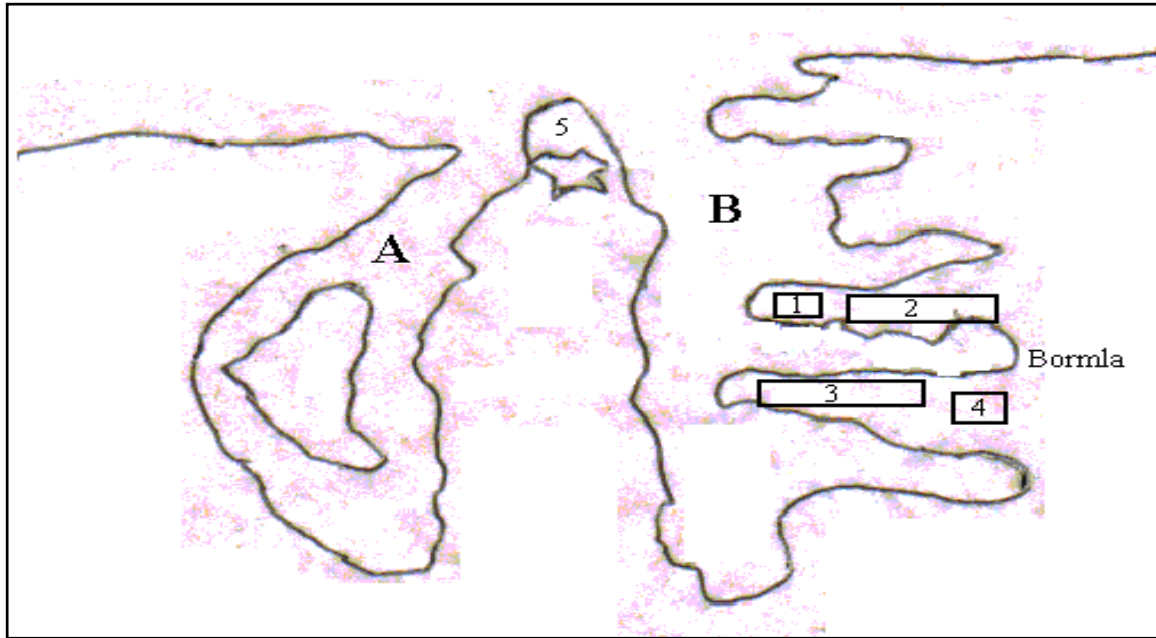
1. Fejn beda l-Ordni ta' San Ġwann? _____ (1)
2. Semmi gżira fejn kienu joqogħdu l-Kavallieri qabel ġew Malta. _____ (1)
3. X'bidla kellhom jagħmlu l-Kavallieri meta marru Ċipru?
_____ (1)

K: Qabel billi tikteb numru fil-kaxxi l-vojtja fuq il-lemin:

1	La Valette	Bena l-forti San Mikiel u sebbah l-Isla	
2	La Sengle	Fi żmien il-hakma tiegħu, Dragut garr lill-Ghawdxin kollha bħala Isiera	
3	D'Homedes	l-ewwel granmastru tal-Kavallieri f' Malta	
4	L-Isle Adam	Mexxa l-Kavallieri u l-Maltin kontra t-Tork Ottomani fl-Assedju l-Kbir	

(4 marki)

L: Ara l-mappa imbaghad wieġeb:

Wieġeb billi jew taqta' sing jew timla l-vojt:

1. Il-Kavallieri waslu Malta fl-1530. Dan ifisser li huma bdew il-ħakma tagħhom fuq il-gzejjer Maltin (fl-14, fil-15, fis-16) –il Seklu. (1)
2. Il-Kavallieri ma marrux joqogħdu fil-Belt Kapitali ta' dak iż-żmien li kienet (l-Imdina, l-Isla, Valletta). (1)
3. Il-Kavallieri marru joqogħdu _____ li fil-mappa għandu n-Numru 2. (1)
4. Fil-ponta ta' din il-penizola diġa' kien hemm il-Kastell _____ li għandu n-Numru 1. (1)
5. Agħti raġuni għala l-Kavallieri marru joqogħdu hemm:
_____ (2)
6. Fuq il-mappa jidhru ż-żewġ portijiet ewlenin li għandna Malta. Port A huwa _____, Port B huwa _____. (2)
7. Il-Kavallieri dawru l-Belt immarkata bin-numru 2 bis-swar. Għaliex?
_____ (2)

8. Fl-1551 kien hawn attakk qawwi fuq il-gzejjer Maltin minn madwar 10,000 furban. F'dan l-attakk il-pirati nizlu bla tfixkil fil-Port immarkat bl-ittra A, nizlu l-art u ħarbtu u serqu kemm felhu.

dan

Liema minn dawn li ġejjin nistgħu ngħidu li ġraw minhabba l-attakk aħrax. Immarka b'salib fil-vojt:

- Inbena l-Forti Sant Jiermu (immarkat Numru 5) biex jgħasses id-dhul fil-portijiet. _____
- Ghawdex tbattal għal kollox min-nies. _____
- Il-Kavallieri telqu minn Malta. _____
- In-nies bdew jibzġħu joqogħdu l-Birgu. _____ (2)

9. Dan huwa l-monument li jfakkarna fl-ASSEDJU L-KBIR. Jinsab fl-Belt Valletta. Ikteb fit linji dwar l-ASSEDJU L-KBIR. Ikteb dwar l-importanza li għandu fl-istorja ta' Malta.

(6 marki)

(total marki 4 taqsima= 33 marka)